

VELIKI INTERVJU

VSAKO ŽIVLJENJSKO OBDOBJE JE USTVARJALNO

METKA ZUPANEK, DOGOLETNA PREDSEDNICA DRUŠTVA LIPA DOMŽALE, UNIVERZE ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE

Prizadetna ustanoviteljica in dogoletna predsednica Društva Lipa je po več kot 20 letih priprav in organizacije izobraževalnih, kulturnih, športnih in humanitarnih dejavnosti predala vodenje v nove roke Marijana Ravnikarja.

Cvetka Zalokar
Foto: Špela Trškan

Kdor se je že v mladosti zapisal delu za druge, tudi po upokojitvi ne more odnehati. Takšna je bila v letih, odkar je v pokoju, naša tokratna sogovornica, ki je v zrelem življenjskem obdobju zaživelu pravo renesanco.

Upokojitev pomeni v življenju posameznika novo obdobje. Kakšne pozitivne in katere negativne spremembe prinaša?

Upokojitev je začetek novega načina življenja. Razrešen si mnogih skrb: od tega, kaj, moram še narediti v službi, ali je šef zadovoljen, kaj naj danes skuham, kako je z otroki, do tega, ali ima mož zlikane hlače ... Tri deset, štirideset let smo razpeti med delom in družino. Z upokojitvijo pride cas, ko lahko ustrezemo svoji duši. Lahko izpolnimo želje, ki smo jih v času vsakodnevnih obveznosti potiskali v pozabo. Marsikom upokojitev lahko pomeni tudi veliko negativno spremembo. Izločen je iz dolgoletnega življenjskega turnusa. Zrahlajo se prijateljske vezi med sodelavci, ne ve, kaj bi počel v času, ki ga ima naenkrat preveč ... Vsekakor pa imamo večjo osebno svobodo. Iz te na novo pridobljene svobode moramo nekaj narediti, da se izognemo občutku osamljenosti, nezačelenosti ali celo depresije. Prepričana sem, da lahko prav vsako življenjsko obdobje nuditi človeku, da naj bodo to mladost, srednja leta ali starost, veliko ustvarjalnosti in zadovoljstva. Na upokojitev, ki je ena največjih sprememb v življenu, pa se moramo pripraviti. Poiskati moramo aktivnost, ki nas veselijo, pa naj bo to pridobivanje novih znaj in sposobnosti, kulturno ustvarjanje, krepitev fizičnih sposobnosti ali pa spoznati zgodovino ter si ogledovati kulturo pokrajn doma in tujini.

Sami ste našli v tem zlasti novo priložnost za ustvarjalno in kreativno preživljvanje prostega časa. Kaj je bilo tisto, kar vas je vodilo in precej zahteven organizacijski projekt Društva Lipa?

Srečevala sem veliko ljudi, ki so imeli bogate sposobnosti in znanja, ki bi jih želeli posredovati drugim. In tudi take, ki so z upokojitvijo zapadli v depresijo, osamo, ker niso vedeli, kaj naj počno s časom, ki ga je naenkrat v izobilju. Ker sem radoveden človek, ki išče vedno kaj novega, boljšega, koristnejšega zase, za družino, prijatelje, je bil potreben samo korak, da smo začeli z aktivnostmi za ljudi v tretjem življenjskem obdobju.

Društvo Lipa je prvo leto delalo še v okviru Delavske univerze, 2. decembra 1998 pa ste stopili na samostojno pot. Kako danes vidite začetke delovanja, ki se je v teh letih razmaznilo v vseh pogledih?

Noben začetek novega ni lahek. Iskali smo najboljše pogoje za delo ne-

Srečevala sem veliko ljudi, ki so imeli bogate sposobnosti in znanja, ki bi jih želeli posredovati drugim. In tudi take, ki so z upokojitvijo zapadli v depresijo, osamo, ker niso vedeli, kaj naj počno s časom, ki ga je naenkrat v izobilju. Ker sem radoveden človek, ki išče vedno kaj novega, boljšega, koristnejšega zase, za družino, prijatelje, je bil potreben samo korak, da smo začeli z aktivnostmi za ljudi v tretjem življenjskem obdobju.

profitno usmerjene dejavnosti našega društva. Kmalu nam je bilo jasno, da s podjetjem, ki išče dobiček, ne moremo sodelovati. Sli smo na samostojno pot. Začetek ni bil lahek, premagati smo moral kopico težav.

Kateri so bili najpomembnejši sodelavci pri vašem delu v Društvu Lipa?

S spoštovanjem in hvaležnostjo se spominjam takratnih sodelavcev: Jerneja Leniča, Marinke Sešek, Marjetje Kompoš, Ete Košir, Anke Cerar, Ivanke Zajc-Cerne, Zlatke Levstek, Dušice Kunaver, Janke Jerman in Vere Leban Sambolec. Vsi ti in še mnogi drugi je pomagalo postaviti temelje vseživljenjskega učenja v Domžalah. S širjenjem programov so prihajali vedeni novi sodelavci. Izvrstni so! Delo opravlajo z veseljem in ljubezljivo ter znajo prisluhniti potrebam starejših, pa naj bo to pri izobraževanju, kulturnemu ustvarjanju, športu ali humanitarnih dejavnostih.

Kaj vse obsegata delovanje Društva Lipa, ki spada med največje in najboljše Univerze za tretje življenjsko obdobje v Sloveniji?

Program Društva Lipa je okvirno usmerjen na štiri področja: izobraževanje, kultura, šport in rekreacija ter humanitarne dejavnosti.

Kako se je gibalo število članov in članic Društva in koliko jih šteje društvo danes?

Na ustanovnem občnem zboru se je zbralo 24 starejših občanov. Trenutno imamo v evidenci vpisanih 1713 članov. Aktivnih jih je seveda bistveno manj. Izbirajo lahko med 70 oblikami dela, ki jih obiskuje več kot 600

članov. Nekateri obiskujejo samo eno obliko npr. računalniški tečaj, drugi več. Od nekaterih smo se morali žal za vedno posloviti, veliko pa jih je našlo cenejše pogoje za delo. Mnogih podobnih društv v sosednjih občinah tako na bremenijo z osnovnimi materialnimi stroški: najemnino prostorov, električno, ogrevanje, komunalnim dajatvami ipd. ..., kar pa bistveno vpliva na ceno storitev, zato pa pa privlačnejši.

Kaj stejetje za svoj največji uspeh pri delovanju društva?

To pa ni lahko reči. Veliko je tega, kar me je pri mojem delu razveselilo. Mislim, da je edinstven primer, da so se pod krošnjo lipe zbrali literati iz vseh UTZO Slovenij in doslej izdali petnajst literarnih zbornikov.

Kako se financirata kateri so večji problemi?

Več kot 80 odstotkov sredstev, potrebnih za naše delo, zberemo člani društva. Javljamo se na vse razpisne občin in države. Tega sicer ni veliko. V zadnjih letih z zbranimi sredstvi ne pokrivamo vseh nastalih materialnih stroškov. Vzroki za negativno poslovanje so spremembe davčne zakonodaje, ko so se nam znatno povečali materialni stroški. Člani se na članskih sestankih močno hudujejo, zato kaž generacija, ki je s samoprispevki zgradila deset novih sol, vrtec, obnovila komunalne naprave itd., nima iz občinskih proračunskih sredstev zagotovljenih osnovnih pogojev za aktivno preživljvanje jeseni življenja. Sprašujemo se, ali smo domžalski občani slabši od trzinških, ljubljanskih in številnih drugih v Sloveniji, kjer imajo bistveno boljše pogoje za delo.

Društvo Lipa je bilo aktivno tudi pri izdajanju mnogih knjig, tako zbornikov domžalskega literarnega krožka kot zbornikov članov univerze za tretje življenjsko obdobje. Zakaj je pomembno, da starejši ostanejo aktivni tudi v pozni letih?

S svojimi deli literarne ustvarjalke Društva Lipa ohranjajo tisto, kar se je dogodilo nekaj. In vse, kar je obdelano v pisni obliki, v knjigi, ostane. Besede in vse, kar je napisano po novih modernih elektronskih medijih, gre kaj hitro v pozabo. Skrb za lep slovenski jezik je vedno prisotna v naših delih. Včasih se ob zdajšnji hitrosti razvoja vprašamo: »Ali bo moj vnuček še žal pisati slovensko!«

Pred leti ste tudi sami izdali knjigo Cvetje pomlad ter v njej zapisali tudi mnoge zgodbе iz svojega otroštva in mladosti. Kakšni so vaši spomini na ta leta?

Po drugi svetovni vojni je bilo težko za vse, za tiste, ki so prišli v tuj kraj, pa še težje. Vsega je primanjkovalo, od kruha, oblike do električne. Nikoli pa v letih otroštva nisem pogrešala ljubezni staršev in družinske harmonije. Rekla bi, da navkljub vsem težavam, sem preživelu lepo, čudovita leta zgodnje mladost.

Dedek vas je klical Metuzel, skupaj sta čikala, dedek tobak, vi liste trte. Kakšni so bili včasih starejši ljudje, je kaj razlike, če jih primjerjate z današnjo starejšo generacijo?

Pri dedku in babici sem bila rada med počitnicami. Bila sta čudovita človeka. In kaj sta imela? Nič (takega, kar je danes pomembno. V hiši ni bilo električne, vodo smo nosili iz »stirne« - vo-

dnjaka, vse, kar je bilo potrebno za prehrano, sta pridelala na njivi. V trgovino se je šlo samo po petroleju, olju, sladkor in sol. Imela nista nič ali veliko. Nikoli se jima ni mudilo, vedno sta znala prisluhniti željam in toliko lepega sta znala povedati. Pri njima so bili večeri brez televizije ali radija čudoviti, napolnjeni z lepimi zgodbami in priovedkami.

Smučanje – vaša dolgoletna ljubezen. Kako ste prišli v tistih težkih časih do prvih smuč? Leta 1956 ste celo tekmovali na državnem smučarskem prvenstvu ...

Smučanje je res moja velika ljubezen, ki še vedno ni zamrla. In moji smučarski uspehi? Na državnem prvenstvu v alpskih disciplinah sem bila dvakrat. Prvč leta 1956, ko nas je z entimi smučni v dolžini prek 2 metrov, tekmovalo več. Prvč sem vozila med sloalskimi vrati, in ne vem, kako mi je uspelov dvakrat priti brez napake v cilj, kar je še bolj čudno, uvrstila sem se v zlato sredino tekmovalk. Drugič sem bila na državnem prvenstvu, ko sem bila že srednješolka. Brez kakšnih priprav in treninj sem se s tretjim mestom resnično dobro odrezala. Povabili so me, da se vključim v kranjski smučarski klub, kjer je takrat kraljevala državna privakinja Maja Ankele. S Solanjem v Domžalah je bilo konec mojega smučarskega tekmovalja. Pozneje so prišla na vrsto strelkalna tekmovalanja, smučarski troboji med Domžalami, Mengšem in Kamnikom. Rada sem tekmovala in kolajn, priznanj in pokalov se kar večko nabrala.

V Domžale vas je pripeljalo Solanje, na 'slavni in edinstven' usnjarski Šoli. Kako ka spominjate teh časov?

Na usnjarsko šolo sem verjetno prišla zato, ker je bil to edini internat, ki sta ga moja starša s skromno pokojnino lahko finančirala. Prav nič nisem vedela o usnjarstvu, pa vendar mi je ta stroka še danes pri srcu.

Bili ste mladi, porajale so se prve ljubezni. Kakšni so spomini na Domžale in Domžalcanje?

V tistih letih doraščanina sem prisegala, da se jaz ne bom nikoli zapletala s kakšnimi Domžalcami. Pri sošolah je bilo videti z mladimi iz Domžal preveč žalostnih zapletov. Zarečenega kraha se poje največ in tako je bilo tudi pri meni. Korentine sem pognila v Domžalah, in danes lahko rečem: lepo mi je v mestu prljaznih ljudi.

Kaj pa prva zaposlitev?

Petnajst let sem delala v usnjarski stroki, ki jo spremljajo smrad, težko

delo in veliko kemije. Verjetno je bila kriva moja prirojena radovednost, da sem na področju razvoja in vzorčne dejavnosti pokrivala v vzordi potrebe slovenske čevljarske in galeranterijske stroke. O tem še nisem nikoli govorila. Ne da bi vedela, so moj primerek nove tehnologije dodelave usnja poslali na jugoslovanski sejem usnjarskega in galeranterije. Moje priznanje se je pridružilo odličjem in zlatni košutam galeranterjskemu mojstru nekdajnega Toka. Sledilo je delo na Delavske univerzi, ki je narekovalo pridobitev novih znanj. Ob delu sem končala Višjo šolo za socialno delo – kadrovska smer in malo pozneje se pedagoško akademijo. Učenje in pridobivanje novih znanj in spretnosti me je spremilovalo vse življenje in tako je še danes.

Vedno ste bili zelo kreativni, prejeli ste tudi številna priznanja.

Kar nekaj priznanj in nagrad se je naboralo. Ne razvrščam jih po pomembnosti. Dragocena so mi vsa, ker so to priznanja za neko dobro opravljeno delo. Izredno dragocena so mi tudi srebrna plaketa Občine Domžale in priznanje Andragoškega centra Slovenije.

Družina je imela vedno pomembno vlogo v vašem življenju. Kako je rasa in se širila?

Je še kaj lepšega kot to, da vidiš in doživis družinsko harmonijo pri svojih otrocih, da slediš uspešni življenjski in poslovni poti svojih vnučkov. Lahko se pojavljam, da so moje naloge mame in stare mame dobro opravljene.

Spomnimo se vas tudi kot dolgoletne direktorce Delavske univerze. Kako ka spominjate teh obdobja?

Ne boste verjeli, a spomini na to obdobje v mojem spominu niso prav lepo zapisani. Direktorica Delavske univerze nisem postala na lastno željo. In kaj sem nasedla? Vsa področja dejavnosti, razen knjižnice, so bila v rdečih Številkah. In kakšni pogoj za delo so bili takrat v knjižnici! Groza! Prostor so se na primer ogrevali s starimi gašperčki. Uredili smo, kar se je dalo, toda še preselitve na novo lokacijo in osamosvojitev je dala tej pomembni dejavnosti pravo mesto. Pri tiskarski in izobraževalni dejavnosti je bilo treba veliko spremeniti. Ni bilo lajko. Na koncu mora druga direktorskega mandaata je bila Delavska Univerza Domžale po ustvarjenem dohodu in dobičku na prvem mestu med 30 podobnimi ustanovami v Sloveniji. Zaradi skajenih medsebojnih odnosov pa sem odstopila kot direktorica. V Domž-

lah tako nimamo ljudske univerze, imamo pa Univerzo za tretje življenjsko obdobje.

Pozneje ste opravljali tudi zanimivo in nenavadno delo za ženske, bili ste inštruktorica v avtošoli. Ste občutili predosodek o ženskah kot slabših voznicah?

Izredno rada sem učila v avtošoli, pa naj bo to teorja ali praktična vožnja. Ponosa sem na moje šoferje, ki vedo, kaj je prometna etika in načela defenzivne vožnje. V mojih časih sva bili v Domžalah dve inštruktorici, danes jih je mnogo več. Raziskave potrjujejo moje mnenje, da smo ženske dobre in strpne voznice. Izjemne seveda potrjujejo pravila.

Vedno ste imeli radi živali, vaš mož je bil lovec, imela sta čebele ... Kakšen je vaš odnos do narave?

Kaj je še lepšega, kot je lepa, čista narava in vse, kar prebiva v njej. Lovce sem spoznala kot velike ljubitelje narave in divjadi. Tudi čebele so potreben del narave. Velik del je z njimi in samo pridriš so kos tem opravljanju. Veseli me, da je zdaj čebelarstvo prevezl sin, ki ima večje strokovno znanje in ga s pridom uporablja pri delu.

Bolezen je neizprosno posegla tudi v vaše življenje, a uspeli ste ji kljubovati. Kakšen je vaš recept?

Ko človek izve, da ima kar neke neozdravljivi bolezni (multiples skleroz in policititimo), je prestrašen in obupan. Če se ne smislí samemu sebi, živiš in delaš naprej. »Delo krepi človeka«, ni iz tretje izvit rek. In ne nazadnje se bolezni pojavljajo v različnih stadijih. Vesela sem, da me moje združljive težave zaenkrat skoraj ne ovirajo pri delu.

Kako si pomagate pri premagovanju težav?

Kakšnih težav? Da so se mi nabrala leta, da ne sledim novostmi tako kot nekoč, da so se razredčile vrste mojih prijateljev ... Tega se ne da spremeniš, torej ni težav.

Za zaključek misel Marka Avreljija: Mlad je, kdor se lahko čudi in navdušuje, kdor kot nenasiten otrok stalno sprašuje: Pa potem? Kakšni so vaši načrti za naprej? Kako boste ostali povezani z delom društva v prihodnji?

Društvo Lipa me jo otrok in dobra mama nikoli ne zapusti svojega otroka. Res je tudi, da je treba staro metro postaviti v kot in pometati z novo ali celo s sesalnikom. Mislim, da smo dobili na Lipi dobro zamenjava. Prepričana sem, da bo Marjan Ravnikar dobro vodil Društvo Lipa Domžale. Iskreno mu želim veliko uspehov. □

MestniKino
Domžale

VELIKI INTERVJU

JUNIJ 2017
MESEČNI
KINO
SPORED

ZBOGOM BERLIN

3. | 23. | 30. junij

pustolovski film / Tschick / režija: Fatih Akin / scenarij: Lars Hubrich, Fatih Akin in Hark Bohm po knjigi Wolfganga Herrndorfa / igrajo: Tristan Göbel, Anja Wendl, Justina Humpf, Paul Busche, Anand Bartling, Jerome Hirthammer, Max Kluge, Udo Samel, Anja Schneider, Nadine Dubois, Henning Pecker / 2016, Nemčija / 93' / podnapisi, 11+

Štirinajstletni Maik med odsotnostjo staršev zdolgočasen preživlja poletne počitnice v domači vili. Pred njegovim pragom se z ukradenim avtom naenkrat pojavi uporni najstriker Tschick, ruski imigranti in izobčenec, ki povabi Maika na popotovanje iz Berlina v neznan. Začne se divja avantura, kjer oba doživita izlet življenja in nepozabno poletje. Film je letos prejel Evropsko nagrado mladega filmskega občinstva, ki jo podeljujejo mladi gledalci iz cele Evrope.

NORO VESELJE

22. | 28. junij

(nora) komedija / La pazza gioia / režija: Paolo Virzì / scenarij: Paolo Virzì / igrajo: Valeria Bruni Tedeschi, Micaela Ramazzotti, Valentina Carmelutti / 2016, Italija, Francija / 118'

Beatrice je samoklicana bogata aristokratička, grafica, ki živi v svojem svetu in rada klepetata. Verjamem, da si je blizu v vsemi svetovnimi voditelji. Donatella je introtvertirana in krhka mladja ženska s tetovažami, ki skrbne varuje svojo skrivnost. Obe sta pacientki v vili Biondi, napredni, a strogo varovani psihiatrični kliniki. Novi film Paola Virzija (Človeški kapital) pripoveduje zgodbu o nepredvidljivem in ganljivem prijateljstvu, ki zraste med ženskama, ko zbežita iz psihiatrične ustanove in zacheva iskat ljubezen in srečo v norišnici na prostem – v svetu duševno zdravih ljudi.

CHURCHILL

16. | 19. | 24. | 27. junij

zgodovinska vojna drama / Churchill / režija: Jonathan Teplitzky / scenarij: Alex von Tunzelmann / igrajo: Brian Cox, Miranda Richardson, John Slattery, Ella Purnell / 2016, Velika Britanija / 98'

Junij 1944. Velikanske zavezniške sila so v tajnosti zbrane na jugu Velike Britanije, pripravljene, da osvobodijo Evropo izpod nacistične okupacije. Le en človek jim je na poti: Winston Churchill. Predvsem ga je groza, da bi se zaradi njegovega povelja zbrala povelja prvega množičnega pokola iz leta 1915, ko so tisoči padli na plažah Gallipolja. Utrenji od vojne in omrežje z depresijo, je Churchill le senca človeka, ki se je hrabro upiral Hitlerjevemu "blitzkriegu". Medtem ko politični nasprotniki že brusijo nože, pa sta general Eisenhower in feldmarsahl Montgomery vedno bolj zaskrbljeni zaradi Churchillovih poskusov, da bi ustavil invazijo.

AVTOMOBILI 3

17. | 24. | 26. junij

animirana družinska pustolovščina / Cars 3 / režija: Brian Fee / scenarij: Kiel Murray, Bob Peterson, Mike Rich / slovenski glasovi: Primož Forte, Saša Pavlin Stošić, Uroš Smolej, Iztok Valič, Gojmir Lešnjak, Domen Valič, Maja Martina Merljak, Jonas Žnidaršič, Rok Kosec / 2017, ZDA / 109' / sinhronizirano, 6+

Nova generacija neverjetno hitrih dirkačev je legendarnega Strelce McQueena izrinila iz njemu tako ljubega športa. Da bi se vrnili v igro, potrebuje pomoč zagrete mlade tehničarke Cruz Ramirez z njenim izvirnim načrtom, navdih pokojnega Dohtaria Hudsona ter nekaj neprizakovanih zapletov. Da bi dokazal, da Strelka 95 řeši odnehalo, bo prvak svoje srce pustil na velikem dirkašču Piston Cupu!

MESTNI KINO DOMŽALE
Ljubljanska 61, 1230 Domžale

rezervacije: t: 722 50 50 / blagajna@kd-domzale.si / www.kd-domzale.si/kino

Dacia modeli

že za 3 €*/dan

Dacia

*Vsička pri nakupu prek Dacia Finance, Vrh informacij o ponudbi, pogodbah in vseh morebitnih izjemah določenega zanesljivosti je na voljo na www.dacia.si.

AVTO SET d.o.o.

Selmič

Poraba pri mesečnem ciklu: 3,8 - 8,2 l/100 km. Emissije CO₂: 90 - 155 g/km. Emisijska stopnja: Euro 6b. Emisijska NO_x: 0,0083 - 0,0518 g/km. Emisijski tričrkovni delefci: 0 - 0,0006 g/km. Stroški delefci (x10³) 0 - 30,21. Objektivni doletci (x10³) je napomembnejši topografski plan, ki povzroča globoko segrevanje. Emisije označevala zunanjega zraka iz prometa potemno pripovedajo k postopnemu kakovostni zmanjševanju zraka. Prispevajo zlasti čezmerno povečanju koncentracij prizemnega ozora, delefci PM₁₀ in PM_{2,5}, ter dušikovih oksidov.